тивной деятельности и применять различные методы проведения занятий в годичном цикле профессионального обучения.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Муллер, А. Б.* Физическая культура: учебник и практикум для СПО / А. Б. Муллер, Н. С. Дядичкина, Ю. А. Богащенко. — Люберцы: Юрайт, 2016. — 424 с.
2. *Решетников, Н. В.* Физическая культура: учебник / Н. В. Решетников [и др.]. — М.: ИЦ Академия, 2013. — 176 с.
3. *Холодов, Ж. К.* Теория и методика физического воспитания и спорта: учеб. пособие / Ж. К. Холодов, В. С. Кузнецов. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Академия, 2012. — 480 с.

УДК 811.161.3'37:[61:378]

ПРЫНЦЫПЫ ПАДБОРУ МАТЭРЫЯЛУ ПРЫ СКЛАДАННІ ТЭСТАЎ ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ ДЛЯ СТУДЭНТАЎ ВЫШЭЙШЫХ МЕДЫЦЫНСКІХ НАВУЧАЛЬНЫХ УСТАНОЎ

Карніеўская Т. А.

Установа адукацыі
Гомельскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт
г. Гомель, Рэспубліка Беларусь

Уводзіны

У сучасным адукацыйным працэсе тэсты як від праверкі і карэкцыі ведаў адыгрываюць значную ролю. Прычым тычыцца гэта ўсіх узроўняў навучання, пачынаючы ад школы і заканчваючы вышэйшымі навучальнымі ўстановамі і ўстановамі перападрыхтоўкі кадраў. Такое становішча склалася дзякуючы ў першую чаргу аптымальным часавым суадносінам як пры выкананні заданняў (тэсты дазваляюць за кароткі час праверыць веды даволі вялікай колькасці навучэнцаў), так і пры падвядзенні і атрыманні вынікаў: ад некалькіх хвілін (камп'ютарныя тэсты) да некалькіх дзён (цэнтралізаванае і рэпетыцыйнае тэсціраванне). Да таго ж тэставыя заданні даволі лёгка вар'іруюцца і карэкціруюцца ў залежнасці ад патрабаванняў навучальнага працэсу.

Мэта

Вызначэнне асноўных прынцыпаў складання тэставых заданняў для тэматычнага і выніковага кантролю ведаў па курсе "Беларуская мова: прафесійная лексіка", прызначаным для студэнтаў першага курса медыцынскіх ВНУ (у прыватнасці, для студэнтаў УА "ГомДМУ").

Метады: апісальны, параўнальны.

Адным з асноўных прынцыпаў падбору дыдактычнага матэрыялам з'яўляецца неад'емная сувязь тэставых заданняў з прафесійнымі ведамі, г.зн. з медыцынскай тэрміналогіяй. Найбольш яскрава гэты прынцып праяўляецца пры праходжанні такіх тэм курса, як "Лексіка. Сістэмныя сувязі ў медыцынскай тэрміналогіі", "Лексіка. Мнагазначнасць у медыцынскай лексіцы", а таксама пры выкананні студэнтамі выніковага камп'ютарнага тэста перад заліковымі заняткамі. Сярод заданняў, у якім рэалізуецца разглядаемы прынцып, можам адначыць наступныя: ***1.*** *Вызначце, як называюцца сістэмныя лексічныя сувязі тыпу "скрыты" — "латэнтны": паронімы, амонімы, антонімы, <u>сінонімы</u>*, мнагазначныя.* ***2.*** *Знайдзіце сінонім да слова "лазарэт": <u>шпіталь</u>*, здраўніца, санаторый, курорт, паліклініка.* Заданні такога тыпу замацоўваюць матэрыял вучэбна-метадычнага дапаможніка, які выкарыстоўваецца ў якасці асноўнага падручніка на занятках па беларускай мове ў ГомДМУ [3].

Трэба таксама адзначыць, што ў сучасным грамадстве сярод патрабаванняў да маладога спецыяліста адзначаецца наяўнасць даволі высокага ўзроўню валодання

дзяржаўнымі мовамі краіны пражывання ці навучання, прычым як у вуснай, так і ў пісьмовай форме. У нашай краіне гэтае патрабаванне набыло асаблівую актуальнасць пасля прыняцця ў 2010 годзе новай рэдакцыі Правіл беларускай арфаграфіі і пунктуацыі [4]. З гэтай мэтай у тэставых заданнях па беларускай мове намі ўведзена значная колькасць пытанняў па асаблівасцях беларускага правапісу, асабліва пры праходжанні тэм “Фанетычныя асаблівасці беларускай мовы”, “Правапіс вялікай літары”, а ў выніковым камп’ютарным тэсце пытанні такога тыпу складаюць больш за палову ўсіх заданняў, прычым часцей за ўсё з выкарыстаннем медыцынскай лексікі. Так, для прыкладу можна адзначыць наступныя пытанні: ***1.*** *Адзначце слова, у якім на месцы пропуску трэба ўставіць літару* ***а****: бранхі_льны, рэ_кцыя*, ды_гназ, мі_кард, полі_міэліт.* ***2.*** *Адзначце слова, у якім у беларускай мове адбываецца пераход* ***д*** *у* ***дз****: дезинфекция, кардиолог, ремантадин*, дерматит, радиология.* ***3.*** *Адзначце, у якім слове ў беларускай мове пішуцца падоўжаныя зычныя: грипп, компресс, тонзиллит, аппетит, белладонна*.* ***4.*** *Знайдзіце няправільна напісанае слова: скаліёз, амнезія, бактэрыцыдны, гепатыт, панкрэаціт*.* ***5.*** *Знайдзіце правільна напісанае слова: ортапед, стоматолаг, фтызіатр, пульманолаг*, іммунолаг.* Пры падрыхтоўцы адпаведных заданняў намі выкарыстоўваюцца акадэмічныя выданні-слоўнікі, у прыватнасці “Беларускі арфаграфічны слоўнік”, выдадзены НАН Беларусі [1], і “Русско-белорусский медицинский словарь” [2].

У сувязі з тым, што ўніверсітэцкая адукацыя накіравана ў першую чаргу на падрыхтоўку рознабакова адукаванага спецыяліста, нельга абмінуць увагай і забеспячэнне студэнтаў ведамі па агульных моваэнаўчых пытаннях. У прыватнасці, сюды адносяцца такія лінгвістычныя элементы, як паняцце мовы і маўлення, класіфікацыя славянскіх моў, нормы літаратурнай мовы, стылістыка беларуськвй мовы і інш. На занятках па адпаведных тэмах намі прапаноўваюцца спецыяльныя тэставыя заданні, сярод якіх наступныя: ***1.*** *Маўленне — гэта: выкарыстанне моўных адзінак у працэсе зносін*; сукупнасць адзінак (гукаў, слоў, сказаў і інш.) і правіл іх ужывання; пісьмовая форма мовы; тэрытарыяльна абмежаваная разнавіднасць мовы; мова аднаго ці некалькіх населеных пунктаў, якая мае спецыфічныя рысы.* ***2.*** *Адзначце паўднёваславянскія мовы: польская, чэшская, славацкая; балгарская, сербахарвацкая, украінская; балгарская, сербахарвацкая, македонская*; балгарская, чэшская, македонская; польская, македонская, славацкая.* ***3.*** *Лексічныя нормы патрабуюць: правільнага напісання слоў, правільнага выбару слова і дарэчнасці яго прымянення*, правільнага вымаўлення, правільнай пабудовы словазлучэнняў і сказаў, правільнай пастаноўкі знакаў прыпынку.* ***4.*** *Адзначце, які стыль рэалізуецца ў дакладах, манаграфіях, рэфератах: мастацкі, публіцыстычны, навуковы*, афіцыйна-дзелавы, гутарковы.* ***5.*** *Адзначце, што з пералічанага з'яўляецца асаблівасцю афіцыйна-дзелавога стылю: канцылярскія штампы*, рытарычныя пытанні, ацэначная лексіка, памяншальна-ласкальныя суфіксы, навуковыя тэрміны*.

Немалая ўвага, на наш погляд, павінна надавацца і вывучэнню граматычных асаблівасцей беларускай мовы, у прыватнасці, сюды адносяцца такія тэмы, як правапіс канчаткаў назоўнікаў мужчынскага роду ў родным склоне (*адзначце, які з наступных назоўнікаў у родным склоне адзіночнага ліку мае канчатак* ***-а****: адрэналін, тэтрацыклін, ціск, тэрапеўт*, стаматыт*), несупадзенне роду адпаведных назоўнікаў у беларускай і рускай мовах (*адзначце назоўнік, у якога пры перадачы ў сістэму беларускай мовы зменіцца род: окись*, белладонна, амнезия, полиомиелит, йод* або *знайдзіце назоўнік, які ў беларускай мове будзе мець форму жаночага роду: лицо, затылок*, питание, корь, отравление*), спецыфіка пабудовы некаторых словазлучэнняў у беларускай мове (*адзначце, у якім словазлучэнні парушана сінтаксічная сувязь паміж лічэбнікам і назоўнікам: два сталы, шэсць дзясятых, дзесяць мілілітраў, тры аўтамабіля*, восем падручнікаў*) і г. д. Заўважна, што дадзены прынцып рэалізуецца пераважна на матэрыяле прафесійнай лексікі.

Репозиторий ГомГМУ

Яшчэ адным важным прынцыпам, на нашу думку, з’яўляецца неабходнасць пашырэння слоўнікавага запасу студэнтаў, прычым не толькі ў галіне медыцынскай тэрміналогіі, але і т. зв. лексікі агульнага ўжытку, бо нішто так не развівае мысленне, як працэс назапашвання новых лексічных адзінак з наступнай іх інтэрпрэтацыяй і актыўным ужываннем. Да таго ж, прымяненне ў тэстах заданняў на веданне значэнняў устойлівых спалучэнняў (фразеалагізмаў) мае пэўнае культуралагічны сэнс: ***1.*** *Адзначце тлумачэнне, якое адпавядае фразеалагізму* ***быць на сёмым небе****: уводзіць у зман, выхваляючыся сваімі здольнасцямі; гаварыць пустое; быць вельмі задаволеным*, шчаслівым; нечакана замоўкнуць; зусім не турбавацца, не звяртаць ніякай увагі.* ***2.*** *Адзначце тлумачэнне, якое адпавядае фразеалагізму* ***бібікі біць****: кланяцца каму-небудзь; марнаваць час, гультаяваць*; быць уважлівым; перамагчы каго-небудзь; рабіць вельмі хутка.*

Як ужо адзначалася, дадзеныя тэставыя заданні прызначаны для выкарыстання ў якасці праверачнага матэрыялу на практычных занятках, для правядзення выніковага тэста пасля вывучэння курса беларускай мовы, а таксама для падрыхтоўкі да камп’ютарнага тэсціравання пасля праходжання адпаведнай тэмы на занятках.

Вывады

Такім чынам, найбольш рацыянальнымі прынцыпамі складання тэставых заданняў на занятках па беларускай мове ў медыцынскіх ВНУ з’яўляюцца тыя, што не толькі спрыяюць рэалізацыі вузкіх лінгвістычных задач (уменне правільна пісаць і перакладаць тэрміны на беларускую мову), але і тыя, што дапамогуць праз рэалізацыю міжпрадметных сувязей і пашырэнне кругагляду стварыць найбольш аптымальныя ўмовы для фарміравання будучага спецыяліста з вышэйшай адукацыяй, які б валодаў універсальнымі ведамі не толькі ў сваёй, але і ў іншых сферах чалавечага жыцця.

ЛІТАРАТУРА

1. Беларускі арфаграфічны слоўнік / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы : уклад.: Л. П. Кунцэвіч, І. У. Кандраценя / пад рэд. А. А. Лукашанца. — Мінск, 2010. — 695 с.
2. *Воронец, В. И.* Русско-белорусский медицинский словарь / В. И. Воронец. — Гродно: ГрГМУ, 2012. — 100 с.
3. *Карніеўская, Т. А.* Беларуская мова: вучэб.-метад. дапаможнік / Т. А. Карніеўская. — Гомель : ГомДМУ, 2014. — 56 с.
4. Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі. — 4-е выд., стэр. — Мінск: Нац. цэнтр прававой інфарм. Рэсп. Беларусь, 2012. — 152 с.

УДК 796.012

ВЛИЯНИЕ ИНТЕРВАЛЬНОЙ ГИПОКСИЧЕСКОЙ ТРЕНИРОВКИ НА СКОРОСТЬ РЕАКЦИИ У БОКСЕРОВ

Коваленко Ю. А., Николаева А. Г.

Учреждение образования
«Витебский государственный ордена
Дружбы народов медицинский университет»
г. Витебск, Республика Беларусь

Введение

Поиск путей оптимизации построения подготовки спортсменов на современном этапе все более сводится к субъекту деятельности, а точнее к поиску таких тренировочных программ, которые позволяют учитывать индивидуальные особенности спортсменов и благодаря этому целенаправленно воздействовать на организм спортсмена, развивая его сильные и компенсируя слабые стороны.

В последние десятилетия широкое применение в спорте получил метод экспериментальной гипоксической тренировки, который предполагает использование гипобарической и (или) нормобарической гипоксии в прерывистом (интервальном) режиме.

Основной механизм адаптационного эффекта всех видов гипоксической тренировки обусловлен активизацией стресс-лимитирующих систем срочной адаптации и формированием структурного следа долговременной адаптации, направленных на компенсацию дефицита кислорода во вдыхаемом воздухе [1]. При этом происходит стимулирова-

Репозиторий ГомГМУ